

„Des Prinzen de Ligne Urtheil über Slaven und Slavismus“ (v Suite des lettres et pensées du Maréchal Prince de Ligne, Vienne, chez Schrömbel, 1818, p. 153, 154), kateri gledé na jezikoslovje hvali greščino pa ilirščino, češ, ta je najstarejša, ker najširnejša, in graja napačno pisavo „de la langue illyrienne = esclavonne; c' est slavon, et non pas esclavon“, češ, slava je „gloire, Ruhm“, in ne sme se obračati na „l' esclavage, Sclaverei“. Kolika razlika, pravi naposled, in kako sem ponosen, da sem to pojasnil! — V št. 13 je tudi Zupan ves ponosen dal ponatisniti znano: „Herders Schilderung der Slavischen Völker in den Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit, aus Dobrowsky's Slavin. Prag 1808, bei Herrl. — V l. 13 pa preslavlja „O godu . . . Bar. Jožefa Kamila Šmidburga“ . . . vzlasti njegovo ljubezen do slovenščine — torej zopet bolj občne pomémbe — v pesmi naslednji:

Ljubi iskreno Te Drava,
Kjer si, ljubljeni Kamill!
Ljubi Blanca, ljubi Sava
Do Uskokovih stražil.

Clovčani tako sprejeli,
Tvoje si ljubav dobé;
Tebe Jazonci veselí
Takiga cenit' umé.

Lepiga izgled vedenja
Starišam Šmidburga dom;
Naših mater glagolenja
Brambo Tvojo hvalil bom.

Kdor moj kremel zaničuje,
Dedov, sester glas roti:
Zlo mi dušo prestreluje;
Narod moj zatret' želi.

Smo gotovi se učiti
Od zmordrenih glav okrog;
Al' slovenšino zgubiti
Je nas, bo nas varval Bog.

Tušin koliko minulo
Iz med Karnije mejá!
Bo človeštvo se rasulo
Prej, ko naša reč nehá.

Nukov nuki od Kamila
Nukam radi porekó:
Ljuba krajinšina Mu bila;
O de več bi takih bló!

Prilavljavna pot v zemljepisje in zgodovino.

(Dalje.)

Odgoja omika.

Vsi narodi na zemlji, naj žive na merzlem severju ali pod pekočimi solnčnimi žarki, hodijo po koncu, roke in oči se obrnjeni kvišku, vsi občudujejo lepoto stvarjenih reči in imajo nekak jezik, da si razodevajo svoje misli in želje. To dela omikan in neomikan, a omikan razume še več, pridobiva si znanosti in vednosti, on spoznava stvarnika iz njegovih del, svet mu je le začasno bivališče, prava očetnjava je unkraj groba po smerti telesa — ob kratkem, omikan človek nosi v svojem sercu viša čutila, viši up in pričakovanje. A treba, da se zmožnosti v to, um in pamet pri človeku razvijo; prizadevanje v ta namen je odgoja.

Odraščeni ljudje omikajo ali izobrazijo mlajše ljudi, otroke; po stariših postanejo otroci tudi ljudje, pametna bitja. Omika se podedova od roda do roda, in podedovana glavnica se pomnožuje z obresti — t. j. vsak poznejši svet je bogatejši v vednostih in znanostih. Ako so stariši prebrisani, njih otroci so tudi radi taki, a tudi nasprotno. Otroci so starišem podobni, ali so vsaj taki, kakor drugi odraščeni ljudje, med katerimi prebivajo. — Vendar je razlika na zemlji med odraščeniimi ljudmi tolika, kar se tiče izobraženosti in omike! — Po deželah, kjer sedaj stanujejo visoko omikani narodi, so včasih prebivali tudi ljudje na pol divji, a ti so se izobrazili, in svoje otroke izrejajo sedaj v izobražene ljudi. Ljudstva se omikajo tako, da 1. omiko sprejmo od ljudstev višej omikanih. Omika se seli od ljudi na ljudi, kakor prihaja od starih na mlade, tako prihaja od omikanih ljudstev na surova, ako se taka ljudstva niso že popolnoma spridila. Omika se je selila med narodi po kupčiji, po oznanovalcih sv. vere, in se še zdaj tako razširja. 2. Divja ljudstva se sama iz sebe omikajo. — A to se pa ne zgodi povsod in gre prav počasi naprej. — Kdo pa je prvega človeka omikal, kdo ga naučil govoriti, kdo mu zbudil pamet? — Na to človek ne more zadovoljno odgovoriti, misel pobija misel, ker vsak svoje terdi. Recimo pa raje kar naravnost: stvarnik, k je človeku vdihnil duha od svojega duha, je bil tudi prvi, ki je človeka podučil, čemu da je na svetu, postavil ga je v kraj, kjer je z lahka živel in se mu ni bilo posebno truditi za vsakdanje potrebe. A po izvirnem grehu je prišlo drugače, ljudje so se po zemlji razkropili, nekateri posamezni so beržkone pozneje popolnoma divjaki postali, ker so prišli v samotne, divje kraje, ker so vse svoje misli in hrepenenje obračali na to, kako se bodo preživili. A drugi, ki so prišli v boljše kraje, so napredovali, ako ne v spoznanji Boga, a vendar v umetnostih, na pol omikana ljudstva so se čedalje bolj omikovala. Najboljša učenica je bila potreba; sila, ta je naučila ljudi vsake verste umetnosti in iznajdeb, kar je kdo iznajdel to so drugi posnemali; daleč v omiki bi posamezen človek ne bil prišel, ali če ljudje med sebo občujejo, podučé drug drugega. Živalski ljudje postanejo človeška bitja, ako se 1. več njih skupaj združi, potem 2. veliko lože kaj iznajdejo. Da pa društvo obstane, da iznajdbe napredujejo, je treba 3. da več družin skupaj stopi, da se zedinijo v občine in države, da nad njimi vlada pravica in postava.

Ako pa tega ni, ne povzdignejo se ljudstva tako hitro do stanja, človeku vrednega, ostanejo le na pol ljudje. A to ni človekov namen na tem svetu. Človek si mora prizadevati v svojem življenji, da je čedalje bolj Bogu podoben, da je kerščansko-veren in nraven.

Družba omika.

Človeku ni dobro samemu biti. — Ljudje žive skupaj v družinah, in to je družinsko življenje. — Ako je več takih družin v deželi ne da-

leč vsaksebi, seznanijo se, kmalo vidijo da je dobro, ako žive v miru in složnosti. Slože se skupaj, da izpeljejo kaj vsem koristnega, drug potrebujejo drugega.

Kjer več družin skupaj prebiva v splošno pomoč in brambo, postane iz njih tako rekoč velika družina, občina, njih vse veže jednaki jezik, jednaki običaji. —

Težave in nevarnosti, katere napravlja narava ali zver človeku, je sčasoma z združeno močjo premagal. Rekam je vravnal pot, od sela do sela napravil pota, divje zveri je pokončal, ali ugnal v samoto, a ostal je še tretji in sicer najhujši neprijatelj človeški družbi in to so — strasti. — Močnejši je zatiral slaberega, mu jemal premoženje in imovino, tedaj so ljudje volili poglavarja, oblastnika, kateremu so izročevali varstvo osebe in imovine, starešine ljudstva so stopili skupaj in določili, kaj ima slehern storiti, kaj opustiti, da človeška družba ostane, da ljudje morejo mirno in varno živeti, ker pa je božja volja, da ljudje mirno in varno na svetu žive, in svoje moči obračajo sebi in drugim v dušni in telesni prid, in to ne more biti drugače, da so pokorni višji oblasti, tedaj pravimo vsa oblast pride od Boga. — Ako si je na tak način zbralo na tisoče družin, ki so si dajale postave, je nastalo narod, ljudstvo in država. —

Kakor berž pa veliko ljudi skupaj biva in občuje, se ljudje zbrihtajo, drug drugega podučje. Kar prvi ne vé, to vé drugi; od tega se uče zopet drugi; ta si to izmisli, uni uno, potem se to zve, drugi posnemajo, pa tudi zboljšujejo iznajdbo, izkušnja uči. Tako je bilo z mnogimi iznajdbami. — Kamen je robot, ako se pa v reki kamenje vali, obrusi se kamen ob kamen in kamenje postane okroglo in gladko, ker se je obtolklo. Tako se obrusi ali obtolče tudi človek ob človeku. Prepirljivec se boji pravice, močni najde še močnejšega, tatu in roparja spravijo pod ključ, drugi se tako zmodrijo, ta pa ne more več škodovati, ker je zapadel postavi. — Tako tedaj družba človeka odgoja in omika, da iz živalskega človeka postane človek duševen in nraven. (Dalj prih.)

Dopisi in novice.

Pravila Cecilijinega društva v Ljubljani.

Ime in sedež.

§. 1. Osnuje se v Ljubljanski škofiji glasbino društvo pod varstvom sv. Cecilije. Imenuje se »Cecilijino društvo« in ima sedež svoj v Ljubljani.

Namen.

§. 2. Društvu namen je: povzdiga in pospešek katoliške cerkvene glasbe v smislu ter duhu sv. cerkve, na podlagi cerkvenih določb in ukazov. Skerb svojo obrača: a) na gregorijansko koralno petje, b) na figuralno mnogoglasno